

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opiniu și idei de larg interes național editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

Dezbateră publică
sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Mâine”

**Starea națiunii după zece ani de tranziție.
ROMÂNIA ÎNCOTRO?**

În ziarul **Adevărul** de luni, 18 octombrie 1999, a apărut articolul **profesorului universitar doctor Aurelian BONDREA**, Directorul Institutului de Sociologie și Opinie Publică, din cadrul Fundației „România de Mâine”, intitulat **Starea națiunii după zece ani de tranziție. România încotro?**

Articolul a fost publicat, de asemenea, în numărul 258 al revistei noastre.

Împreună cu articolul, ziarul **Adevărul** a dat publicitate și un amplu anunț pe care îl reproducem în întregime:

Institutul de Sociologie și Opinie Publică (I.S.O.P.) din cadrul Fundației „România de Mâine” invită la o dezbatere publică vizând clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din 1989.

Această dezbatere, la care sunt rugați să participe oameni de știință din domeniile economiei, sociologiei, culturii, politologiei, publiciștii din presa scrisă și din sfera audiovizualului, va fi dată publicitatea în

paginile revistei „**Opinia națională**” – săptămânal de informație, opinie și idei de larg interes național, editat de Fundația „România de Mâine”.

Cu o largă deschidere, dezbaterea inițiată prin publicarea articolului **Starea națiunii după zece ani de tranziție** își propune să contribuie la formularea unui posibil răspuns la întrebarea **ROMÂNIA ÎNCOTRO?**

Participanții la dezbatere sunt invitați să trimită intervențiile lor – destinate publicării în „**Opinia națională**” – la Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației „România de Mâine”, din București, Splaiul Independenței nr.313 (Platforma „Politehnicii”), telefon 410.42.59 sau Palatul Sporturilor și Culturii, parcul Tineretului (sector 4), telefon 330.34.80.

În cadrul dezbaterei, publicăm în acest număr al revistei articolul prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN.

Repere economice

Prof. univ. dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională

Starea economiei românești în anul 1999 nu poate fi analizată decât înăuntrul seama de evoluția sa pe întreaga perioadă de tranziție 1990-1999, încercând să identificăm principali factori de influență și mecanismele de funcționare la diferite niveluri de agregare.

Tranziția la economia de piață, ca fenomen de profunde transformări sistemică, este însoțită de o serie de costuri economice și sociale inevitabile ale căror dimensiuni trebuie minimizate, în paralel cu eforturile de sporire a beneficiilor și efectelor pozitive.

Compunerea sub formă de bilanț a costurilor și beneficiilor se poate realiza pe baza unui set de indicatori macroeconomici relevanți, a căror capacitate de sinteză este consacrată atât în teoria, cât și în practica mondială, inclusiv a organismelor financiare internaționale. Fără a o considera exhaustivă, în tabelul pe care-l voi prezenta am structurat acești indicatori și dimensiunile pe care le-ai luat în perioada 1989-1998, urmând ca, prin analize ulterioare, să desprindem concluzii referitoare la starea actuală a economiei, precum și propunerile recomandări

și soluții de îmbunătățire a acesteia în viitor.

Variabilele macroeconomice utilizate sunt de mai multe categorii: a) de rezultat sau nivel (ca de exemplu, PIB, producția industrială, export, import, populația ocupată etc.); b) de echilibru (grad de acoperire a importului prin exporturi, soldul contului curent, datoria externă României, raportul între sectorul de stat și privat etc.); c) de structură (ponderea FBCF în PIB, deficitul cont curent în PIB, structura PIB a ocupării etc.); d) instrumentale (cursul de schimb, rata dobânzii, rata inflației).

În funcție de context și obiectivele analitice și previziونale urmărite, variabilele pot fi încadrăte alternativ în una sau alta din grupele

respective, dat fiind faptul că relațiile cauzale între ele adesea sunt biunivoce sau de tipul conexiunii inverse (feed back).

După părerea noastră, indicatorii barometru, de diagnosticare a stării economiei naționale, în ultima analiză, pot fi limitați la **nivelul, dinamica și structura produsului intern brut, rata inflației și somajul**, care, într-o strategie macroeconomică, indiferent de orizontul său de timp, se particularizează pe domenii și activități ca obiective, jînte fundamentale cărora trebuie să li se subordoneze specific și convergent programele și măsurile în plan micro, mezo și macrosocietal. Acești trei indicatori sunt interdependenți. El reflectă evoluția eficienței economice și sociale, modul în care decidenții au contribuit pozitiv sau, dimpotrivă, negativ la această evoluție, prin guvernanța în cele mai diferențiate domenii.

Orice program de reformă, macro-microstabilizare, restrukturare, privatizare etc. trebuie să conducă la îmbunătățirea simultană a celor trei indicatori care, fără îndoială, atestă reușita reformei. În caz contrar, programul rămâne un scop în sine, fără finalitate economică și socială, un efect inutil, generator de deficit de performanță în sistem.

Pornind de la asemenea considerente metodologice, vom încerca să punem în evidență, în primul rând, câteva dintre cele mai strigante aspecte cu care se confruntă în prezent economia României. Aceasta nu înseamnă desigur că, în cei zece ani de transformări, în bilanțul tranziției nu pot fi incluse și anumite aspecte pozitive, favorabile în plan economico-social.

(Continuare în pag. 4-5)

Cercetarea științifică și lúciditatea politică

„Dacă nu avem destui bani, trebuie să gândești mult mai profund.”
Lord Rutherford

Prof. univ. dr. Marin IVAȘCU

Ceea ce se întâmplă astăzi cu cercetarea științifică pe plan mondial, în general și în România în special, m-a determinat să fac unele considerente legate de acest subiect.

O constatare alarmantă desprinsă din realitățile zilelor noastre este aceea că respectul față de știință este în scădere, în special în jările cu mari dificultăți economice. Aceasta nu este numai o cădere de prestigiu, ci și o cădere prin cea mai adâncă lipsă de suport și înțelegere a clasei politice din jările respective.

În mod paradoxal, se uită de către acestea că știință este aceea care are un rol crucial în limitarea creșterii amenințărilor aduse de săracie, răboarie, terorism, schimbările de mediu și climă și de noile și tot mai numeroase epidemii.

Place sau nu, știința și tehnologia sunt instrumente puternice, în continuu creștere, pentru a aduce binele sau răul.

Societățile umane, în special cele cu aspirații democratice, așa cum este și România, necesită o înțelegere a

(Continuare în pag. 6)

Un monument din inima Bucureștiului - acum aniversat

Pagina 2

Editura Fundației „România de Mâine” la Târgul internațional „Gaudeamus - Carte de învățătură” 1999

Pagina 8

Legislația tranzitiei văzută de la catedră Pași timizi într-un univers legislativ

Prof. univ. dr. Corneliu TURIANU

După cum este binecunoscut, punctul art. 41 din Constituție, dreptul de proprietate este garantat. Din punct de vedere, însă, în cadrul prevederilor constituționale, problema reparațiilor pentru bunurile prestate abuziv în timpul regimului totalitar nu a fost rezolvată în România, deoarece lucru s-a întâmplat în cîinelui prijorității europene ca Albania, Cehia, Slovacia, Germania, Letonia, Lituanie, Ungaria. Mai mult chiar, prin Resoluția nr. 1123 din 1997, Adunarea Parlamentară a Consiliului European recomandă României să-și modifice legislația în materie de bunuri confiscate și expropriate, și în special Legile nr. 18/1991 și 11/1995, în sensul de a prevedea restituirea lor în integritate, sau dacă acest lucru nu este posibil, o despăgubire echivalentă.

In aceste condiții – mai ales că regimul juridic al bunurilor preluate în timpul regimului totalitar nu este nici pe departe clarificat, iar un număr foarte mare de cetățeni români s-au adresat de la Curții Europene a Drepturilor Omului, contestând conformitatea soluțiilor judecătorești pronunțate în privința imobilelor naționalizate, precum și a dispozițiilor legale în materie – apariția unui proiect de Lege privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv după 6 martie 1948 nu poate fi decât binevenită.

In primul rînd, să vedem care este practic obiectul acestei inițiative legislative, și anume ce se înțelege prin „imobile preluate în mod abuziv” în sensul actualiei forme a proiectului:

- imobile naționalizate prin Legea nr. 119/1948 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări miniere și de transporturi, precum și cele naționalizate fară titlu;

- bunurile preluate prin confiscarea aferentă, ca urmare a unei hotărâri

judecătorești de condamnare pentru infracțiuni de natură politică, prevăzute de legislația penală, săvârșite ca manifestare a opoziției față de sistemul totalitar communist;

- imobile donate statului sau altor persoane juridice în baza unor acte normative speciale ale puterii totalitare comuniste, precum și alte imobile donate statului dacă s-a admis acțiunea în anulare sau în const.

Atare militanța donației printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă:

- imobilele preluate de stat în baza unor legi sau a altor acte normative nepublicate, la data prehărârii, în Monitorul Oficial sau în Buletinul Oficial;

- imobilele preluate de stat pentru neplata impozitelor din motive independente de vojna proprietarului sau cele considerate a fi fost abandonate, în baza unei dispoziții administrative sau a unei hotărâri judecătorești, în timpul regimului totalitar communist;

- imobilele preluate de stat în baza Legii nr. 139/1940 asupra rechizitiilor și nerestituire;

- orice alte imobile preluate cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 6 alin. 1 din Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acestora sau preluate fară titlu valabil.

După cum se poate lesne observa, gama acestei preconizării restituiri este că se poate de largă, implicând, fără indoială, dificultăți majore în reglementarea juridică echitabilității a tuturor situațiilor avute în vedere, ca și în transpunerea efectivă în practică a viitorelor prevederi. Acesta este doar unul din motivele pentru care, personal, consider că ar fi necesară o „despărțire” legislativă. Si anume, o lege care să privească exclusiv imobilele cu destinație strictă de locuință, iar o altă lege să reglementeze situația

celorlalte imobile. În acest mod, să se stabilească și anumite priorități, restituirea locuințelor foștilor mici proprietari fiind de departe o urgență națională.

Deci, atunci, săi noi ocupă pentru început de restituirea imobilelor eu destinație de locuit. Acest proces trebuie să se facă fără patos și resentimente, iar acest lucru nu se poate realiza decât prin respectarea unor principii generale.

Mai întâi, săi noi un fel de dobînzi,

trebuie recunoscut dreptul de proprietate foștilor proprietari și succesorilor lor.

Este o etapă capitală, fără de care nu se poate face nici un pas mai departe.

Deci, recunoașterea drepturilor de proprietate pe totă proprietatea imobiliară anterioară trebuie să se facă atât pentru foștii proprietari, cât și în favoarea tuturor succesorilor ce vor fi recunoscuți de instanță sau pe baza certificatelor de moștenitor. Astfel, în cazul în care restituirea este cerută de mai multe persoane îndreptățite, dreptul de proprietate se constată sau se stabilește în cote părți ideale, potrivit dreptului comun.

De asemenea, trebuie avută în vedere și repunerea în dreptul de a cere (re)deschiderea succesiunii pentru stabilirea calității de succesor și a cotei succesorale ce-i revine fiecarui pentru cei care, după data de 6 martie 1945, nu au acceptat moștenirea. Odată recunoscut acest drept de proprietate, trebuie stabilit, prin lege, principiul restituiri în natură, fiind concomitent reglementate în mod căt mai limitativ ipotezele în care restituirea se poate face prin echivalent. Odată stabilit și acest al doilea principiu, trebuie hotărât cu fermitate principalele priorități ce vor fi avute în vedere la începerea efectivă a procesului de restituire în natură.

Aici, cu o situație deosebită care, cred eu, le dă dreptul să fie trecuți în capul acestei liste de priorități, se confruntă chirașii proprietari. Aceștia sunt cei mai îndreptățiti să intre în posesia foștilor lor locuințe, cedând imediat după aceea locuințele în care locuiesc în prezent pe post de chiriași.

Pentru piesele de schimb ale mașinilor și utilajelor întreprinderii), ceea ce a dus la situația că întreprinderă a intrat în etapa postcomunistă, îmbătrânită, uzată și „în mod cert, nu putea face față concurenței”. Întreprinderă a devenit competitivă numai prin retehnologizare, ceea ce presupunea investitori, dar aceștia nu au apărut și rămână o problemă deschisă, foarte serioasă, de ce?

Cine i-a opri să vină a avut o altă alternativă? Dacă a avut, atunci dezindustrializarea uzinelor „Tractorul” Brașov să-a produs din interese politice? Sau din neprincipale? Să într-un caz și în celălalt, implicațiile vor fi mari și mereu actuale. Ce ne rezervă viitorul în acest caz? Căci o întreprindere ca „Tractorul” se realizează în decenii, iar dispariția ei presupune cândva și undeva reluarea procesului de la capăt, cu toate implicațiile tehnice și umane inevitabile.

Soluții: Soluțiile par a fi două: „privatizarea sau desemnarea fabricii ca întreprindere strategică pentru economia națională și, pe această bază, să se treacă la o strategie de supraviețuire, redresare și consolidare a întreprinderii”. Dar poate că mai sunt posibile și altele. Acestea erau oricum la indemnă înăuntrul din 1990.

Uzinele „ROMAN” S.A. Brașov au și ele o istorie postdecembристă semnificativă. Din datele de opinie rezultă următoarele:

Spre deosebire de autoturismele, care pot fi folosite parțial și oarecum accidental, și pentru funcții economice, camionul este folosit extins în scopuri economice. El este o investiție în variate scopuri: pentru a transporta materiale, bunuri etc. poate fi

În aceste zile, când sărbătorim împlinirea a 400 de ani de la prima mare unire a provinciilor românești, se aniversează și 125 de ani de la ridicarea în inima Bucureștiului, Capitala României unite și unitare, a acestui monument consacrat cinstirii memoriei celui ce a fost și rămâne în istoria românilor simbolul sacru al unității,

Mihai Vodă Viteazul

„basculantă, transportor de beton, automacara, transportor-cistemă etc.” Seaderea investițiilor a tras după sine scăderea cererii interne de autocamioane și nu orice fel de scădere, ci una dramatică. Un alt motiv al dificultăților apărute este mai subtil și mai greu de sesizat de către „neințit”. Este vorba de desființarea CSP (Comitetul de Stat al Planificării) și, o dată cu el, desființarea și acelor funcții ale lui, necesare oricărei economii, și anume: funcții de relație între întreprinderi pentru asigurarea unui sistem optim de aprovizionare (unde se pot găsi, și în ce condiții, materialele necesare producției unei întreprinderi). Există în țară ca Franța, Coreea de Sud etc., organisme care culeg date necesare oricărei conduceri între întreprinderi și chiar realizează aceste coordonări, deși întreprinderile sunt, evident, capitaliste. Desființarea peste noapte a CSP, și a tuturor funcțiilor sale, a dus la haos în aprovizionare și foarte multe pierderi. De exemplu, desființarea unei întreprinderi de la care se procurau anumite produse, nu permitea găsirea rapidă a altie care să preia sarcina în condiții de eficiență și convenabil financiar. Altfel spus: nu poți trece la CSP la „nimic”, peste noapte. Era nevoie de păstrarea unor funcții „nepolitice”. Lipsa preocupării pentru „interdependență” a dus la mari pierderi de producție celor peste 300 de întreprinderi din „industria orizontală” cu care uzinile „Tractorul” și „Roman” aveau legături. De exemplu: suruburile se fac într-o parte, un alt subansamblu în altă parte etc. La rândul lor, întreprinderile respective trebuiau să ia și ele subproduse de la altele. După 1990, nu mai aveau, adesea, de unde să ia și nici pe cine să intrebe de unde ar putea lua și cum, pentru un surub lipsă se poate opri producerea unei serii de mașini... Astfel de fenomene s-au întâmplat frecvent, din păcate, după 1990.

Alt exemplu, cu total concret: feroalajele întrebuințiate pentru

Cercetătorii de la ISOP „România de Mâine” la „Tractorul” și „Roman” Brașov

Mecanismele dezindustrializării

Prof. univ. dr. Nicolae RADU

Cercetător Laura GORAN

Uneori acestea sunt prezentate de subiecți cercetați într-o formă generală, dar, în deștele cazuri, referințe la concret sunt semnificative. Ne vom referi, în cele ce urmează, la 2 cazuri prezentate în general – uzinile „Tractorul” și „Roman” Brașov (Op. națională).

Una din cauzele dezindustrializării trebuie sătătită înainte de 1989. După investițiile massive facute de Ceaușescu, în intervalul 1965-1980, a urmat stoparea lor bruscă, din dorința de a returna statele creditele angajate de tară în străinătate. Această politică a dus la degradarea nivelului tehnic al întreprinderii „Tractorul”. A doua cauză: evoluția agriculturii. Mica producție nu poate fi o bază a producției de tractoare, puterea ei de absorbtie este aproape de zero. A treia cauză: trecerea bruscă la economia de piată, ceea ce a însemnat neîmpărțirea statului și „decapitalizarea” întreprinderii prin sistemul creditelor. A patra

cauză: apariția întreprinderilor – căpușă, care au jucat chiar rolul de „căpușă” fiind în afara oricărui control. Atunci când producția trebuie să ai și unde vine și nu trebuie să fi mahomedan pentru a exporta în Iran, de exemplu, aşa cum Franța invita demnitarii din aceeași țară, nu pentru că a devenit o țară islamică. Preluând interesele politice și economice ale Occidentului, România nu a devenit membră a U.E., ci și-a sacrificat o parte din propriile interese economice (pe cele politice nu le discutăm).

Analize de detaliu: La uzinile „TRACTORUL” Brașov în anii '80 au fost opriți importurile din Vest, apoi și cele din Est (absolut toate, inclusiv

„TRACTORUL” și „ROMAN” nu trebuie sătătită în speculațiile găinării politice de aici, ci în practica vieții sociale, politice și economice de după 1990. Dar mecanismul dezindustrializării nu este epuizat o dată cu analizele de mai sus. Multe alte aspecte mai sunt de analizat din perspectiva cercetării sociale.

De ce nu s-au rezolvat cum trebuie problemele economice și financiare în România anilor 1990-1999?

Din memorile
academicianului
Anghel Rugină
(S.U.A.),
profesor la
Universitatea
„Spiru Haret”

Greselile se repetă

(Urmare din numărul trecut)

Și pe mine m-a preocupat foarte mult această întrebare: cum se explică faptul că anumite greseli facute în cursul guvernării Iliescu, au fost repeteate în noua guvernare sub Constantinescu?

Am avut onoarea să-l cunoșc personal pe noul președinte, având ocazia să schimb căteva opinii și i-am trimis la timp, pe când se afla în opozitie, un exemplar din carte, „Teoria și practica economică în epoca de tranziție și după”.

După ce a depus jurământul, i-am trimis o scrisoare lungă de felicitare la care am atașat o copie din „Teoria și Practica”.

Cu ocazia Anului Nou 1997, am compus din nou o scrisoare către noul președinte intitulată „România la o răscruce de drumuri”: Și totuși un „miracol economic este posibil”!

Dacă nu punem totuși umărul, cum se spune în înțelepciunea populară, să realizăm un „miracol economic” care este încă posibil, atunci ne merităm soarta.

La 2 martie 1997, i-am adresat din nou o scrisoare domnului președinte Emil Constantinescu intitulată „Politica Economică 1990-1997. Complet Finalizată”.

După ce am vizitat țara în toamna anului 1997 și am văzut condițiile economice înrăutățite, eram încă acolo când un expert japonez care, aproape de necrezus, fusese invitat de ministru român al reformei ca specialist în probleme de privatizare și, evident plătit bine cu dolari americanii luati cu imprumut, tocmai se întorcea acasă în Japonia, iar la aeroportul Otopeni a fost întrebat de un ziarist:

„Ce vă impresionează cel mai mult în cursul sederii în România?”

Stii ce a răspuns japonezul? Mi-am făcut și eu cruce după datina străbună: când am citit răspunsul dat de japonez „Cel mai mult am fost impresionat de felul în care români s-au obisnuit să trăiască în bune relații cu cîștigătorii”.

În sfârșit, în cursul vizitei noastre din toamna anului 1997 am fost și noi (vreau să spusc impresuna cu roșu) pasageri și vedem clădiri de copii și căni vagabonzi. Ne-am îngrăbit. Oare mai mulți dominișori nu văd acentele lăuntrică

Autorul de față a completat factorul care lipsea (3) – un cadru instituțional și legal care să fie consistent cu factorul prim (1) și (2).

John M. Keynes (1883-1946) s-a născut în același an când Marx a murit (1883) și cele două doctrine rămase de la ei, deși din punct de vedere politic apar divergențe (Keynes întrebuiențează democrația diluată, pe când Marx întrebuiențează dictatura), totuși, în final, adică în practică, la tangentă se unesc într-o societate și economie colectivistă, comunitară. Vom reveni la acest subiect.

Economistii români, aproape în masă, după căderea regimului comunist, au trecut de la Marx la Keynes. Totuși, la unii sentimentul național puternic i-a păstrat într-o regiune neutră între cele două doctrine, dar fără o documentare clară și precisă. La alții a rămas, totuși, un sentiment internațional, cu un atașament mai adânc față de amândouă doctrine. Această diviziune am simțit-o la venirea în București, în 1990, mai mult intuitiv decât printre observare obiectiv - științifică.

Grupa întâi națională a fost aceea care să-să manifestă deschis și primitor față de „fiul risipitor”, rămas pe meleaguri străine și care după ce a trecut furtuna comunismului s-a întors la ai săi.

Când am susit eu deja se organizase destul bine Asociația Generală a Economiștilor din România (AGER) și scotea un ziar, „Economiștul”. Capul și sufletul acestei organizații era și este încă academicianul **Nicolae N. Constantinescu**, atunci secretar general al Academiei Române și fără exagerare cel mai bun economist în viață. Tot din inițiativa lui acum se construiește și CASA ECONOMIȘTILOR. Datorită inițiativelor academicianului N. N. Constantinescu am fost primit și eu în AGER ca membru de onoare. Pot să mărturisesc că, în cursul conferințelor întinute în țară în diferite orașe, am fost bine primit de președintele și membrii din filiale locale AGER, fără a observa vreo disensiune. Toți erau cu trup și suflet, cum s-ar spune, pentru realizarea unui miracol economic, adică o economie cu adevarat liberă, justă și stabilă.

Și totuși... e vorba de prejudecătă sub noua internațională, importate în România după 1990 și care sunt acceptate drept adevarări științifice, deși, în realitate sunt concepte de ideologie de stânga, ca și de dreapta - infiltrate în știința economică încă din 1929, când a izbucnit prima criză mondială. Politizarea științei economice prin „usa de din dos” este partea cea mai dăunătoare în efortul și dorința generală de a se rezolva problemele timpului nostru.

Poporul, nu numai în România, dar peste tot în lume, vrea o societate și economie cu adevarat liberă, justă și stabilă financiar. Aceasta este și idealul clasic milenar al umanității. Personal, cred că pâna la urmă acest ideal se va realiza, indiferent căte lupte și jertfe vor mai fi necesare. Pe realizarea acestui ideal pe care o văd posibilă și dorită universal peste tot în lume, se bazează și planul de stabilizare cu „miracolul economic” ce l-am propus pentru România în 1990, ca de altfel și pentru alte țări anterior.

Pe de altă parte, experții străini, sub influența doctrinei lui Keynes și Marx vor o societate și economie colectivistă, comunitară (un termen mai nou) programată și controlată central, adică la nivel macro. Pâna pe la 1990, când a

căzut imperiul communist sovietic și regimul lui Ceaușescu în România, prin „nivel macro” s-a înțeles o economie națională. De la 1990 încoace se vorbește din ce în ce mai mult, în special după criza economică și financiară din sudul Asiei (inclusiv Japonia în 1997) despre un fenomen nou și anume: „la nivel macro” a devenit acum „la nivel global”.

Keynes a fost acela care a descoperit cheia ca prin utilizarea monedei de hârtie și de credit bancar monetizat (a nu se confunda cu creditul real, acoperit) și manipularea lor prin politică monetară și fiscală la nivel macro, se pot controla mulțimile, rezolvând problema somajului și a inflației așa că treptat să se realizeze societatea colectivistă de mâine pe cale democratică. Aceasta a fost experimental veacului al XX-lea în Apus, care s-a terminat cu un eşec, eşec care acum se ascunde sub tot felul de subterfugii, economiștii keynessiani mergând până acolo să introducă aproape de necrezut – în Pantheonul științei economice o „lege naturală a somajului” în societatea contemporană, estimată că la 6 la sută în Europa de Vest, care acum se pregătește pentru unificarea monetară, tot sub aceeași concepție, un euro de hârtie și credit artificial monetizat, somajul a ajuns la 12 la sută.

În cartea „Teoria și Practica Economică” (1994) prin formularea principiului Imposibilităților în Practică am arătat de ce un sistem monetar de hârtie și de credit artificial monetizat, ca cel recomandat de Keynes (nu de Marx!) nu poate rezolva nici problema somajului, nici aceea a inflației, nici aceea a deficitelor bugetare, nici aceea a nedreptăților sociale în distribuția venitului național, ci numai le complică și mai mult. Cine nu crede în Principiul Imposibilităților în Practică (vezi: pagina 28-30 din carte) nu are nevoie să se uite în altă țară din Europa sau din lume. Este suficient să reflecteze cum a mers economia românească între 1990 și 1999. Principiul „Imposibilităților în Practică”, explică destul de clar și fără nici o îndoială de ce am ajuns la „sapă de lemn”.

Soluția salvatoare întruchipată în Ecuația Cunoștinței Unificate: S = f(A, P) explică existența unui conflict flagrant între doctrina lui Keynes cu privire la politica monetară și fiscală la nivel macro și practica rezultată din aplicarea ei la viața de fiecare zi, adică realitatea istorică.

Mulțimile, gloata mare a poporului, cam peste tot, atât în regimul capitalist, cât și în cel socialist, unde mai există, se plâng că venitul curent nu le ajunge să acopere cheltuielile zilnice, că ceva nu este în ordine în sistem. Expertii străini, pe de altă parte, îi asigură că lucrurile merg bine, dar mai este nevoie de timp, așa că la anul va fi mai bine! Ei promit că, în curând, se va ridica „Social safety net”, care în realitate este un subterfugiu ca să ascundă că sistemul nu funcționează normal, este „un praf aruncat în ochii mulțimii” ca să nu iașă în stradă, iar nici pe departe o soluție echitabilă la problema fundamentală de justiție socială.

În orice caz, conflictul acesta deghizat între doctrina lui Keynes și realitatea social-economică nu poate fi extins la infinit. Mulțimile nu mai pot fi înșelate «sine die»! Mai întâi, nu cooperă cu trup și suflet la măsurile luate în spiritul doctrinei Keynes. Le sabotează când poate și cum

poate. O asemenea comportare socială în agregat impiedică rezolvarea problemelor goale (nominație) făcute de oamenii politici la putere și care să încredere că în statul dat de experți, care „la rândul lor, și ei nu încredere că în ce se învăță și să predă la universități, respectiv, doctrina lui Keynes (în vest) sau doctrina lui Marx (în est)”.

ACESTA este, în puține cuvinte, natura dramei social-economice a lumii contemporane, și anume între: **Orbul de rând** (masele care se duc la lucru în fiecare zi și produc mărfuri și servicii folosite sociale); **intelectualii profesioniști** (economisti, sociologi, istorici, compușitori etc.) care servește în calitate de consilieri pe oamenii politici de la putere sau din opozitie. Vina eea mare a intelectualilor profesioniști din vremea noastră o văd în faptul că nu numai că ei au soluția cea dreaptă, care nu poate fi nimic altceva decât soluția competență a echilibrului general stabilit, adică cea mai bună soluție posibilă, dar prin influența lui Keynes și a lui Marx au polițiat știința economică cu ideea falsă că teoria nemuritorului Walras nu este importantă și că are inconveniente matematice; o critică foarte dubioasă, fiindcă Walras a întrebuită logica clasice de „continut și formă”, pe cătă vreme criticii lui contemporani fac uz de logică modernă a la Bertrand Russell - care bazează numai pe „forma postulatelor”, un subiect care nu are rost să fie discutat aici mai departe.

„Politizarea științei economice” este o adevarată calamitate socială și țimpurilor contemporane, pentru că principiile sănătoase din economia clasică referitoare la o societate și economie liberă - idealul ultim al umanității - , dar care, evident, nu au fost terminate, în loc să fie îmbunătățite și completeate, cum ar fi trebuit, dimpotrivă, tot cursul veacului al XX-lea au fost denigrate sau întoarse pe dos ca să facă loc la noua doctrină a lui Marx și Keynes că nu există o altă alternativă mai bună la ordinea social-economică: **Minciuna Cea Mare a Veacului** - a vremurilor noastre, un **regim comunitar** în vest și un **regim colectivist** în est. Acum, după ce regimul comunist din est a căzut, se lucrează de zor ca regimul capitalistic, sub egida idealului comunitar, să fie extins pe tot globul.

Un singur mare gânditor francez, pe nume **Julien Benda**, într-o carte publicată în 1928, „La Trahison des Clercs”, tradusă în română „Trădarea intelectualilor”, a văzut pericolul social că dacă intelectualii profesioniști, inclusiv oamenii de știință, se angajează drept consilieri la oamenii politici, de la putere sau din opozitie, atunci pierd independența în cercetarea Adevarului pur și căpătă倾inția de a ciploa sau umbri într-o oarecare măsură adevarul științific ca să servească interesele politice imediate ale celor de la putere sau ale celor care vor să ia puterea, amândouă fiind în dauna interesului general.

Am rămas mai departe în luptă, optimist cum sunt și acuma, că pâna la urmă, cum credea și Galileo Galilei prin „E pur si muove”, adică în cazul nostru Adevarul științific odată exprimat clar și simplu vă învinge acum sau mai târziu, deși ar fi dorit să învingă în cursul vietii mele, aşa cum orice om de știință speră.

(Vă urmă)

**UNIVERSITATEA
„SPIRU HARET”
COLEGIUL UNIVERSITAR PEDAGOGIC
DE INSTITUTORI BUCUREȘTI**

În atenția absolvenților din anii 1994-1999

În vederea susținerii examenului de diplomă se organizează o sesiune specială de selecție în perioada 24-28 noiembrie 1999.

Inscrierile se fac la secretariatul colegiului, până la 15 noiembrie 1999.

Informații la secretariatul colegiului din Palatul Sporturilor și Culturii, telefon: 330.40.40./int. 187.

Repere economice

(Continuare din pag. 1)

Evoluția indicatorilor macroeconomici relevanți pentru România în perioada de tranziție 1989 - 1998

Nr.	U.M.	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
1 Variatia anuală a PIB	%	-5,80	-5,60	-12,90	-8,80	1,50	3,90	7,10	3,90	-6,90	-7,30
- % față de anul precedent	%										
- 1988 = 100	%	94,20	88,92	77,45	70,63	71,69	74,48	79,77	82,88	77,16	71,52
- 1989 = 100	%	100,00	94,39	82,22	74,98	76,10	79,07	84,68	87,98	81,91	75,92
2 PIB/locuitor	USD/loc. PPC	... ...	3414,00	... ...	... ...	3643,00	3790,00	4070,00	4244,00	3964,00	3679,00
3 Pondere a F.B.C.F. în PIB	%	29,90	19,80	14,40	19,20	17,90	20,30	21,40	23,00	22,00	18,00
4 Producția industrială											
- % față de anul precedent	%	-5,30	-23,70	-22,80	-21,90	1,30	3,30	9,40	6,30	-7,20	-17,00
- 1989 = 100	%	100,00	76,30	58,90	46,00	46,59	48,12	52,64	55,95	51,92	43,09
5 Export F.O.B.	mil. USD	10487,40	5775,40	4265,70	4363,40	4892,20	6151,30	7910,00	8045,50	8431,30	8300,00
6 Import F.O.B.	mil. USD	8437,70	9202,50	5372,00	5784,10	6020,10	6562,40	9487,00	10555,00	10411,40	10911,00
7 Grad de acoperire a importului prin exporturi (6)/(7)	%	124,30	62,80	79,40	75,40	81,30	93,70	83,40	76,60	81,00	76,10
8 Sold conturant	mil. USD	2,50	-3,34	-1,01	-1,56	-1,17	-0,43	-1,77	-2,57	-2,14	-3,01
9 Deficitul conturant în PIB	%	... ...	-8,70	-3,50	-8,00	-4,50	-1,40	-5,00	-7,30	-6,10	-7,90
10 Datoria externă a României	mil. USD	0,17	0,23	1,14	2,48	3,36	4,59	5,48	7,21	8,58	9,08
11 Pondere datoriei externe pe termen mediu și lung în PIB	%	... ...	0,60	4,00	12,70	12,70	15,30	15,50	20,40	24,60	23,80
12 Pondere a serviciului datoriei externe în exportul de bunuri și servicii	%	... ...	0,80	4,10	14,70	13,50	15,20	18,50	16,50	25,90	36,30
13 Pondere a excedentului/deficitului bugetar în PIB	%	7,50	0,30	-1,90	-4,40	-2,60	-4,20	-4,10	-4,90	-3,60	-3,10
14 Societăți comerciale, din care:											
- cu capital de stat	număr	-	-	83709,00	174787,00	317192,00	428618,00	487952,00	548873,00	670850,00	735000,00
- investitori străini	număr	-	-	7432,00	7885,00	8397,00	6963,00	6515,00	4815,00	3180,00	2285,00
- capital în valută investit	mil. USD	-	-	6182,00	18872,00	29392,00	40941,00	44638,00	48557,00	54198,00	63255,00
15 Rata medie de referință a dobânzii BNR	%	-	3,00	18,00	30,50	70,00	65,30	39,60	35,00	47,20	38,00
16 Cursul de schimb											
- media anuală	lei/USD	14,92	22,43	76,39	307,95	760,05	1665,09	2033,26	3082,60	7167,94	8875,55
- la sfârșitul perioadei	lei/USD	14,44	34,71	189,00	460,00	1276,00	1767,00	2578,00	4035,00	8023,00	10951,00
17 Populația ocupată, din care:											
- nr. total salariați	mil. pers.	10,94	10,84	10,79	10,46	10,06	10,01	9,49	9,38	9,02	...
- salariați sector privat	mil. pers.	8,32	8,14	7,48	6,63	6,39	6,20	6,05	5,89	5,39	5,03
18 Numărul total de somieri**	mil. pers.	-	0,05	0,32	0,45	0,73	1,11	1,37	1,33	1,53	...
- rata somajului	%	-	-	0,34	0,93	1,16	1,22	0,99	0,66	0,88	1,03
19 Rata inflației, la sfârșitul perioadei	%	1,10	37,70	222,80	199,20	295,50	61,70	27,80	36,90	151,40	40,60

Tendințe nefavorabile, niveluri slab performante

Potrivit calculelor noastre, volumul PIB în anul 1998 a reprezentat circa 75,9% din cel al anului 1989 și respectiv 71,5% din nivelul anului 1988, fiind unul dintre cele mai scăzute înregistrate în cei 9 ani de tranziție. Situația nu s-a îmbunătățit nici în primul semestru al anului 1999 când, în termeni reali, față de același semestru al anului 1998, PIB a înregistrat o scădere de 3,9%, cele mai accentuate minusuri de valoare adăugată brută având loc în construcții (-14,0%), în industrie (-5,9%), și servicii (-2,3%).

Contribuția industriei și a serviciilor la formarea produsului intern brut este de 33% și respectiv 45%, ceea ce ne determină să afirmăm că și în anul 1999 se va înregistra un nou declin al PIB-ului, în cel de al doilea semestru al anului fiind puțin probabilă recuperarea declinului din primul semestru. De aceea, în 1999 este probabil ca PIB să înregistreze cel mai scăzut nivel al indicatorului în cei zece ani de tranziție, spre deosebire de țările vecine candidate la UE.

De altfel, înseși estimările oficiale ale PIB pentru anul 1999 stabilesc un declin de circa 3,5%, urmând ca abia în anul 2000 să existe posibilitatea unei creșteri modeste de cca 2,5% care, în opinia noastră, din păcate, nu și are temeuri, premise și precondiții solide în anul 1999 și anii anteriori.

Principala cauză a declinului PIB, în general, în anii tranziției (cu excepția perioadei 1993-1996) a constat în **diminuarea dramatică a producției din industrie**, care, potrivit calculelor noastre (vezi Tabelul), în anul 1998 nu reprezenta decât circa 43,09% din nivelul anului 1989, iar perspectivele pentru 1999, după cum am văzut, sunt nefavorabile, în sensul că declinul acestui sector important din economie va continua. Aceasta înseamnă că, în 1998 și 1999, s-au înregistrat cele mai scăzute niveluri ale producției industriale din anii tranziției. O serie de specialiști consideră că în România are loc în prezent un proces haotic de "dezindustrializare", generat de lichidări în masă a unor societăți industriale comerciale, intrate în stare de faliment sau neperformante, atât în sectorul de stat, cât și în cel privat, ca și de incapacitatea de redresare a acestora din motive obiective și/sau subiective, mai mult sau sau mai puțin transparente.

Nici în celelalte sectoare ale economiei valoarea adăugată în 1998 nu a înregistrat creșteri față de anul 1989 care, chiar dacă nu este o bază ideală de comparație din motive cunoscute, în analizele statistică-economice naționale și

internaționale se utilizează în mod frecvent. Oricum, și în cazul în care s-ar lua ca an de bază pentru comparație alt an din intervalul perioadei de tranziție, tendința de declin economic din perioada 1996-1999 nu ar fi infirmată. Doar că nivelul relativ al declinului ar fi mai redus.

În luna august a anului 1999, față de ianuarie 1989, în agricultură se constată de asemenea un declin sever de peste 45% în sectorul zootehnic, unde efectivul de bovine a scăzut de la 6,416 milioane capete la respectiv 3,398 milioane capete, cel de porcine de la 17,288 milioane la 7,938 milioane capete, iar cel de ovine și caprine de la 17,288 milioane la 9,897 milioane. Producția de carne a scăzut îngrijorător de la 2,297 milioane tone în 1989 la 0,496 milioane tone în 1998. Aceste cifre vorbesc de la sine în ceea ce privește incapacitatea gestionarilor reformei, la toate nivelurile, de a stopa declinul producției agroalimentare care, în mare măsură a fost suplinit cu importuri și a diminuat exporturile românești, cu urmări tot mai nefavorabile asupra gradului de îndatorare externă și deficitului balanței comerciale ale țării. Problema nivelului randamentelor scăzute la culturile cereale și în zootehnic rămâne o provocare majoră pentru agricultura României al cărei potențial subutilizat este, fără îndoială, favorabil unor poziții mai competitive pe plan european și mondial.

În perioada de tranziție, **piața emergentă a muncii și gradul de ocupare** au fost marcate de o serie de distorsiuni și neajunsuri manifestate pe fondul a două mari tendințe negative, și anume:

a) **reducerea numărului populației ocupate și în special al salariaților** (de la 8,32 mil. salariați în 1989 la 4,74 mil. în anul 1998), cu consecințe în planul creșterii producției, veniturilor și cererii interne;

b) **creșterea numărului de someri** la 1.074.962 persoane (10,9% rata somajului) în august 1990, cu rate ale somajului peste media națională în județele Bistrița-Năsăud (13,7%), Botoșani (18,3%), Brăila (15,8%), Buzău (13,2%), Galați (12,5%), Gorj (14,2%), Hunedoara (21,2%), Neamț (17,2%), Prahova (14,6%), Sălaj (14,6%), Suceava (13,3%), Vaslui (15,1%); totodată, a avut loc cronicizarea somajului de lungă durată.

În condițiile în care economia se prăbușește, apare cu totul anormal ca un volum important al forței de muncă să se irosească, să fie trecut în somaj, să primească fără să muncească compensații, pe seama împrumuturilor externe, atâtă vreme că este **nevoie de o reală reconstrucție a economiei și societății**. Într-adevăr, în țările membre ale UE somajul este relativ ridicat, în medie 10%, dar produsul intern brut crește și inflația anuală se menține la cote foarte scăzute.

Integrarea somajelor în muncă rămâne o provocare atât pentru stat, cât și pentru sectorul privat care, în prezent, nu

au fost în măsură să acioneze satisfăcător la nivelul cerințelor și al așteptărilor.

Restructurarea întreprinderilor nu trebuie înțeleasă doar în sensul disponibilizării forței de muncă și al "cosmetizării" structurilor instituționale, organizațional-manageriale, ca dovadă sterilă a reformei, ci și **în sensul creșterii gradului de ocupare, ca măsură de autoprotecție și coeziune socială**, de creștere a veniturilor și dovadă a eficienței guvernării, a apropierei acesteia de individ, de cerințele economico-sociale reale, a capacitatii de a monitoriza reforma și a crea un mediu de afaceri benefic.

O altă componentă fundamentală de caracterizare a stării economiei naționale se referă la **rata inflației**, indicator sintetic care semnificație nu poate fi pusă la îndoială. În toți ani tranziției, creșterea de proporții și repetată a prețurilor la bunuri și servicii a determinat o **inflație galopantă** (de două cifre) chiar o hiperinflație (de trei cifre în anii 1991, 1992 și 1993). În pofida programelor de macrostabilizare, până în prezent, nu s-a reușit decât diminuarea temporară a ratei inflației de la niveluri înalte la atele mai puțin înalte care, nici pe deosebire, nu s-au situat la cote de o singură cifră, controlabile, concordante cu criteriile de convergență pentru aderarea la UE. Dacă în anul 1998 rata inflației la sfârșitul anului a fost de 40,6%, în 1999 se estimează că specialiștii că va depăși 45%, nivel foarte înalt care perturbă orice anticipație națională, amplifică entropia mediului economic național, conduce la intensificarea fenomenelor speculative și creșterea blocajului financiar (al cărui nivel în august 1999 ajunsese la 132,000 miliarde lei) și erodează capacitatea de cumpărare a veniturilor populării.

Cresterea prețurilor de consum al populației în august 1999, față de luna decembrie 1998, a fost de 34,6%, din care: 18,5% la mărfuri alimentare; 54,5% la mărfuri nealimentare; 70,7% la servicii. În luniile septembrie și octombrie, prețurile au continuat să crească, presiunile inflaționiste fiind determinate de mai mulți factori, printre care: existența unor monopoluri de stat și private în economie care dictează prețul (de exemplu, ROMTELECOM); niveluri înalte ale salariilor în unele societăți comerciale perdante cu capital de stat; cheltuieli nejustificate ale unor sectoare din administrația publică (de exemplu, deplasări în țară și străinătate inutile); creșterea corupției și a economiei paralele; devalorizarea monedei naționale în raport cu valutele liber convertible etc.;

Dezbateră publică sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Repere economice

(Continuare din pag. 4)

În pofta programelor de macrostabilizare, până în prezent, nu s-a reușit decât diminuarea temporară a ratei inflației de la niveluri înalte la cele mai puțin înalte care, nici pe departe, nu s-au situat la cota de o singură cifră, controlabile, concordante cu criteriile de convergență pentru aderarea la UE. Dacă în anul 1998 rata inflației la sfârșitul anului a fost de 40,6%, în 1999 se estimează către specialiști că va depăși 45%, nivel foarte înalt care perturbă orice anticipație rațională, amplifică entropia mediului economic național, conduce la intensificarea fenomenelor speculative și creșterea blocajului financiar (al cărui nivel în august 1999 ajunsese la 132.000 miliarde lei) și erodează capacitatea de cumpărare a veniturilor populației.

Cresterea prețurilor de consum al populației în august 1999, față de luna decembrie 1998, a fost de 34,6%, din care: 18,5% la mărfuri alimentare; 54,5% la mărfuri nealimentare; 70,7% la servicii. În lunile septembrie și octombrie, prețurile au continuat să crească, presiunile inflaționiste fiind determinate de mai mulți factori, printre care: existența unor monopoluri de stat și private în economie care dictează prețul (de exemplu, ROMTELECOM); niveluri înalte ale salariilor în unele societăți comerciale perdante cu capital de stat; cheltuieli nejustificate ale unor sectoare din administrația publică (de exemplu, deplasări în țară și străinătate inutile); creșterea corupției și a economiei paralele; devalorizarea monedei naționale în raport cu valutele liber convertible etc; mărirea prețurilor și tarifelor la combustibili, energie și servicii cu efecte în cascădă pentru prețurile în aval; inflație din importuri etc.

Față de dolarul SUA, în perioada 1990-1998, moneda națională s-a devalorizat de 395,6 ori, iar prețurile de consum al populației au crescut de 465 ori, ceea ce relevă o situație total nefavorabilă în ceea ce privește stabilizarea macroeconomică. Totodată, rata dobânzii practicată de BNR și băncile comerciale a înregistrat niveluri relativ ridicate în întreaga perioadă analizată, cu repercusiuni negative asupra inflației și creditării pe termen mediu și lung, în scopul realizării de investiții.

Formarea brută de capital fix s-a redus ca pondere în PIB datorită scăderii nivelului economisirilor și slabei inclinații spre investiții ale populației și agentilor economici. În anii 1998 și 1999, investițiile au cunoscut cel mai puternic recul, ceea ce în mod sigur își va pune amprenta nefavorabilă asupra posibilităților de relansare a creșterii economice în viitor. Experiența internațională demonstrează că țările care au realizat ritmuri încrețătoare au promovat o politică a ratei înalte a formării brute de capital fix (peste 25% din PIB) într-o structură alocativă eficientă.

Dezechilibre persistente

Tulburată de puternice valuri inflaționiste, în perioada 1990-1998, economia României a fost negativ influențată și de manifestarea unor dezechilibre majore printre care cronicizarea deficitelor bugetare, ale balanțelor comerciale și de plată externe.

De la un sold excedentar în 1990, economia românească a ajuns la un deficit bugetar de peste 10.401 miliarde lei în 1998, care în 1999 va crește, după toate probabilitățile. Soldul balanței comerciale și de plată, din pozitiv în 1990 s-a transformat începând cu anul 1991 în negativ, deficitele cronizându-se, în anumite ani crescând într-un ritm îngrijorător. Datoria externă care a atins cote de alarmă, nu atât ca mărime absolută, dar mai ales în privința dinamicii și probabilității respectării plăjilor la termenele scadente, în condiții în care declinul economic persistă. Unei scăderi a PIB de 7,32 miliarde USD în perioada 1990-1998 i-a corespuns o creștere a datoriei externe pe termen mediu și lung de 9.081 miliarde USD la nivelul anului 1998. În mod justificat apare întrebarea: la ce a folosit contractarea datoriei externe? Care sunt efectele benefice ale utilizării unei astfel de datorii pentru că cele negative se rezultă și vor continua să se rezultă din plin. A continuă politica de creștere a volumului de împrumuturi externe, fară a avea o reprezentare clară, realistă și responsabilă, mai ales a eficienței pe termene scurte, mediu și lung a utilizării acestora, precum și a resurselor din care acestea vor fi plătite, reprezentă, în opinia noastră, o eroare fundamentală de politică economică ale

cărei repercusiuni negative se vor răsfrânge asupra intregii economii, asupra generațiilor prezente și viitoare. Obținerea unui împrumut extern, fie de pe piață internațională privată de capital, fie de la organisme financiare internaționale, nu poate fi considerată drept o reușită a guvernului, decât atunci când acesta se angajează ferm și există posibilități reale să se plătească ratele scadente.

Sărăcirea populației

Bilanțul economiei de tranziție în România, în plan social, se caracterizează printr-un proces de extindere a sărăciei și de polarizare a societății. Potrivit studiului "Coordonate ale sărăciei. Dimensiuni și fapte", elaborat de CNS în 1998, sub pragul sărăciei trăiau 7,6 milioane persoane, adică peste o treime din populația țării, față de 5,7 milioane persoane în 1995, 4,6 milioane în 1996 și 7,0 milioane în 1997. Acest nivel de alertă este o consecință a prelungirii stării de criză economică în perioada 1996-1999, după o perioadă de criză în anii 1990-1992 și reluare a unei creșteri economice încă fragile în 1993-1996. Din numărul total al săracilor, o proporție de 39% se află în gospodăriile de salariați și de 26% în cele de pensionari. Sub pragul sărăciei trăiesc toți românii care în septembrie 1999 aveau venituri inferioare nivelului mediu de 683.486 lei/persoană. Din punctul de vedere al intensității sărăciei, salariații sunt mult mai săraci decât pensionarii. Gradul de sărăcie este mai ridicat în mediul rural și în cazul familiilor formate din mai multe persoane. Numărul celor mai sărace persoane se concentrează în partea de nord a Moldovei, în partea vestică a țării sărăcia fiind mai redusă. În Capitala țării, peste o cincime din populație (23%) trăiește sub pragul sărăciei. Lupta împotriva flagelului sărăciei în extindere în anul 1999 nu poate fi concepută fără o îmbunătățire a stării economiei naționale, fără ieșirea din criză și dezvoltarea noastră durabilă. Deși s-au stabilit strategii pentru combaterea și reducerea sărăciei în România, efectul lor în practică este ca și inexistent.

Involuții demografice

Evoluția economică și socială a României în perioada de tranziție s-a repercat nefavorabil și asupra nivelului și structurii mai multor indicatori demografici, mai ales asupra stării de sănătate a populației. Insuficiența resurselor bugetare și amploarea sărăcirii unei părți crescânde a populației au fost amplificate de preocupările neadecvate la nivelul autorităților publice centrale și locale pentru încurajarea unui mod de viață sănătos, diminuarea factorilor de risc ce duc la îmbolnăvirile și înlăturarea tendințelor de alimentație neratională.

Populația la 1000 locuitori a scăzut de la -0,8 în 1990 la -2,3 persoane în 1998. Ponderea populației în vîrstă de 0-14 ani a scăzut ca pondere din total de la 22,7% la 19,0%, iar cea în vîrstă de 60 de ani și peste a înregistrat o mărire a ponderii de la 16,4% la respectiv 18,5%.

Numărul nașcuților VII s-a redus de la 315.000 pe an la 237.000 pe an, în timp ce ponderea nașcuților VII sub 2500 grame în total nașcuți VII a crescut de la 7,1% la respectiv 9,0%, ceea ce evidențiază o înrăutățire a calității vieții.

Un fenomen demografic îngrijorător este și scăderea fertilității feminine (nașcuți VII la 1000 femei fertile) de la 56,2 la 40,6.

Rata generală a mortalității a crescut de la 10,6 persoane în 1990 la 12,0 persoane în 1998, nivel comparabil cu cel din anii '50, deși în ultimii ani se constată o ușoară scădere a acesteia atât pe total, cât și în mediul rural și urban. **Tendința de creștere a ratei mortalității generale** după 1990 a fost cauzată de accentuarea mortalității specifice, în special, la grupele de vîrstă între 40-64 ani și, mai ales, la populația masculină.

Mortalitatea masculină pe total țară, în aceeași perioadă, a crescut de la 11,5 la 13,2 decese la 1000 de locuitori, în mediul rural de la 14,2 la 16,4 decese, iar la femei pe total țară de la 9,8 la 10,8 decese, și în mediul rural de la 12,6 la 14,2 decese. Cel mai mult mor persoanele din grupa de vîrstă de 0-4 ani și cele de peste 50 de ani, valorile maxime înregistrându-se la populația vîrstnică.

Cauzele principale ale deceselor sunt bolile aparatului circulator și tumorile. După anul 1993, se înregistrează o

creștere continuă a morbidității prin sifilis, rujeolă și tuberculoză, maladii care în alte țări sunt eradicate sau au un grad de răspândire relativ scăzut. Persoanele salariate și lucrătorii pe cont propriu, precum și cele cu un nivel de instruire scăzut au cel mai mare nivel al morbidității și mortalității.

Nivelul crescut al mortalității în mediul rural este o consecință directă a mai multor factori cu influență nefavorabilă în creștere, cum ar fi: scăderea nivelului veniturilor și creșterea proporției populației rurale care trăiește sub pragul sărăciei; acces mai dificil la asistență medicală; nivelul mai redus al educației sanitare; gradul mai ridicat al procesului de îmbătrânire demografică.

Directii de îmbunătățire a stării economice

Ieșirea economiei României din criza actuală presupune de urgență un set de măsuri și politici concentrate, compatibile și consistente pe următoarele obiective (priorități):

a) **Realizarea creșterii PIB** într-o structură productivă și redistribuțivă echitabilă din punct de vedere economic și social, care să permită crearea și consolidarea clasei de mijloc, precum și valorizarea potențialului uman și a resurselor materiale, naturale și financiare de care dispune țara;

b) **Creșterea gradului de ocupare** prin politici promovate de sectoarele privat și de stat în concordanță cu cerința menținerii ratei somajului la dimensiunile sale naturale (4-5%), astfel încât autoprotecția socială să devină cel mai puternic mijloc de combatere a sărăciei și excluderii sociale;

c) **Reducerea inflației la niveluri controlabile** (de o singură cifră), pentru ca siguranța anticipărilor raționale să crească, să se evite impactul turbulent și efectele adverse ale acesteia în toate domeniile economiei.

Cele trei obiective sunt interdependente și convergente cu obiectivul general al dezvoltării umane durabile, al cărui principal mijloc de realizare este tocmai creșterea economică.

Cările și modalitățile de atingere a obiectivelor mai sus menționate sunt numeroase și se referă la niveluri diferite de decizie. Ele necesită strategii, programe și acțiuni coordonate, complementare și subordonate în permanență telurilor respective. Conștiința de riscul incompletitudinii, încercăm să jalonăm câteva priorități și măsuri pentru a scoate din criză economia. În principal, acestea se referă la:

• stimularea și revigorarea procesului de economisire și investițional în sectoarele cu puternic efect de antrenare a creșterii și ocupării, inclusiv a investițiilor în capitalul uman, în cercetare-dezvoltare și în săraci, destinate intensificării muncii la nivel național și consolidării societății informaționale.

• promovarea, prin toate mijloacele posibile, a creșterii ofertei autohtone de produse și servicii, implicit a exporturilor, pentru a contracara concurența produselor din import și a sprijini industriile noi în formare, a satisfacere cererile de pe piață internă și externă;

• stoparea devalorizării monedei naționale, reducerea fiscalității și a nivelului inhibant al ratei dobânzii bancare, practicarea unui mix de politici fiscale și monetare legate de necesitățile eficientizării economiei reale;

• clarificarea urgentă a drepturilor de proprietate, inclusiv prin accelerarea privatizării și restructurării, în scopul reducerii ingerinței politicului în deciziile economiei;

• imbunătățirea cadrului juridic și instituțional în sensul creșterii stabilității, operaționalității, autorității și eficienței acestuia;

• creșterea eficienței utilizării asistenței și împrumuturilor externe, inclusiv a celor din partea UE, precum și a investițiilor străine directe și de portofoliu, în condiții promovării coerente și transparente a intereselor naționale, la nivelurile micro, mezo și macro economice;

• intensificarea rolului statului ca factor esențial al îmbunătățirii mediului de afaceri, al coordonării și monitorizării reformei, al inserției eficiente a României în procesul globalizării și confruntării cu provocările acestuia la nivel național;

• promovarea unor politici de dezvoltare economico-socială regională, care să stimuleze reducerea discrepanțelor dintre diferențele județe și localitățile ale țării, să mărescă gradul de coeziune al economiei și societății românești.

Studiul Iсторiei economiei în epoca globalizării

De ce și pentru ce?

Lector univ. dr. Eugen GHIORGHITĂ

Există indicii clare că perspectiva pragmatică asupra procesului de învățământ tinde să devină dominantă în elaborarea programelor din învățământul superior economic. Înțeția lăudabilă de a dota pe viitorul absolvent cu un set de cunoștințe de specialitate temeinice însuși duce la marginalizarea unor dintre disciplinele fundamentale și suplimentare. Nevoia alocării unui fond de timp din ce în ce mai mare disciplinelor de profil tinde să elimine treptat materialele care, pare-se, nu contribuie cu nimic la formarea viitorului specialist.

Pe lângă acestea, în cazul concret al *Istoriei economiei*, există prejudecata tot mai des întâlnită potrivit căreia analiza fenomenelor și proceselor contemporane nu ar necesita o abordare istorică pe termen lung. În acest mod, *Istoria economiei* devine un domeniu colateral și chiar periferic, a cărui studiere poate rămâne, în cel mai bun caz, obiectul unor cercetări izolate. În plus, dintr-un punct de vedere "practic-pragmatic", condiția de specialist într-un domeniu - contabilitate, finanțe, resurse umane, organizare etc. - nu ar presupune și acea deschidere pe care numai o perspectivă diaconiică pe termen lung i-ar putea-o conferi.

Ne propunem, în cele ce urmăzează, să analizăm succint perspectiva utilității sau inutilității studiului istoriei economice în contextul obiectivelor structurii planului de învățământ. În măsură în care orice absolvent de studii economice trebuie să fie în primul rând un autentic "economist", argumentele prezentate mai jos sunt de depin valabile.

Esențiale sunt, aşadar, precizarea obiectivelor învățământului superior economic, precum și stabilirea structurii cunoștințelor necesare viitorilor absolvenți. Pornim de la premisa că învățământul superior este menit să aducă, pe lângă cunoștințele de specialitate și o dublă perspectivă: **a teoretică**, de ansamblu, aferentă realității contemporane (la care contribuie, de exemplu, disciplinele

Economie Politică și Economie Mondială, ultima având drept suport cunoștințele de Geografie Economică); b) **istorică**, pe termen mediu și lung atât pentru domeniul *faptelor* economice, cât și pentru cel al *ideilor* economice. Pe un asemenea *background* urmează să fie așezate cunoștințele de specialitate.

Este binecunoscut faptul că experiența nemijlocită este principală ca de dobândire a deprinderilor și cunoștințelor în orice profesie. Practica din timpul anilor de studiu este un început doar, contactul nemijlocit ulterior fiind decisiv pentru integrarea funcțională în societate. Cu că înăuniversul de cunoștințe este mai cuprinzător, cu atât mai apt va fi viitorul absolvent nu numai pentru evenuale reorientări pe piață muncii, ci și pentru a pătrunde sensul transformărilor la nivel

reiu de la început munca în domeniul economic și mi s-ar spune că pot să studiez una din cele trei [de fapt patru] la alegeră, aș alege istoria economiei." Potrivit marelui economist, analistul procesului economic în unitatea sa istorică și, cu atât mai mult, cercetătorul istoriei economiei, ca specialist, trebuie să se ocupă nu numai de faptele trecute, ci și de cele prezente. Exigența stăpânirii cunoștințelor de istorie economică provine din perspectiva pe care Schumpeter o avea asupra domeniului economic: viața economică, așa cum se prezintă ea astăzi, nu este inteligibilă decât ca un "proces unic de-a lungul istoriei", a cărui cunoaștere este decisivă pentru înțelegerea sensurilor evoluțiilor economice.

Într-o perioadă în care semi-doctrismul, superficialitatea și satisfacerea intereselor individuale "pe termen scurt" sunt dominante, poziția lui Schumpeter poate părea utopică celor mai mulți

Intr-o epocă a globalizării, Istoria economiei oferă unică posibilitate de explicare a evoluțiilor economice pe termen lung în cadrul statelor naționale și al tendințelor de integrare

micro și macroeconomic, respectiv capabil de a efectua *analize economice*. Toate acestea numai în măsură în care studentul trebuie să devină altceva decât o simplă "rotiță" care, în calitate de specialist, să se angreneze căt se poate de bine în mecanismul firmei sau al instituției publice în care urmărez să lucreze, fară *nevoia* conștiinței unor evoluții de ansamblu atât în plan sincronic, cât și diacronic.

Pentru susținerea punctului nostru de vedere vom aduce drept mărturie poziția unui dintre cei mai strălucitori economisti ai tuturor timpurilor - Joseph Alois Schumpeter - care s-a impus în istoria gândirii economice nu numai prin originalitatea contribuțiilor sale, ci și prin-o excepțională eruditie. Dintre tehnicele specifice analizei economice "științifice" - istoria, statistică, teoria și sociologia economică - Schumpeter definește istoria economiei drept "de departe cea mai importantă". În acest sens, el afirmă: "Mărturisesc că, dacă ar fi să

studenti. Mai mult chiar, nu numai studenții întămpină dificultăți în abordarea studiului istoriei economice, ci, date fiind complexitatea aspectelor istoriei sociale, în general, și ale celei economice, în particular, mulți cercetători ai istoriei își restrâng câmpul investigațiilor la anumite perioade sau "zone" ale vieții economice, sociale etc. Ca atare, insuși cercetătorul specializat în studiile de istorie economică dintr-un anumit domeniu sau pentru o anumită secvență temporală are nevoie de studii extensive în vederea cuprinderii procesului economic ca întreg.

Efortul de analizare și pătrundere a sensului evoluției proceselor economice este caracteristic oricărui economist autentic. Ca și în cazul altor discipline, economistul este înăuniversal confrontat cu o strivitoare *neue Unibersichtlichkeit*, după cum a fost numită de filosoful german J. Habermas neputința individualului modern de a mai cuprinde conceptual și global -

realitățile și simțările - realitatea. Prin urmare, exigenta propusă de Schumpeter în privința imperativului posedării de către analistul istoriei a unor cunoștințe temeinice de istorie care să includă "present-day facts" este cu mare greutate realizabilă dacă avem în vedere complexitatea procesului economic în ansamblul prefacerilor sale istorice. Aceasta nu o face însă mai puțin necesară.

Abordarea istoristă pare să rămână singura cauză destinată fundamentală a *științifică* a concluziilor analizei economice. Pornind de la premisa *unicitatii* și *integralității* procesului economic în istorie, Schumpeter își înțemează pledoaria în favoarea istoriei economice pe următoarele trei argumente: - "nimici nu poate speră să înțeleagă fenomenele economice ale nici unei epoci - inclusiv ale prezentului - dacă nu stăpânește în mod adecvat faptele istorice și dacă nu are o anumită doză de *simț* istoric sau din ceea ce poate fi descris ca *experiție istorică*"; - "discursul istoric nu poate fi pur economic, ci trebuie, în mod inevitabil, să reflecte și faptele *instituționale*", care nu sunt pur economice: de aceea, el se constituie în cea mai bună metodă de înțelegere în privința modului cum sunt interconectate faptele economice și cele non-economice și cum ar trebui interconectate diferențele

aceea, chiar economiștii care nu sunt ei însă istorici și economiștii și care debăt (deci) cine lucrau într-o serie de alii trebuie să înțeleagă cum și apoi aceste lucrai sau, altădată, nu vor fi capabili să discernească adeverulata lor semnificație."

Date fără argumentele de mai sus, istoria economiei ar trebui să constituie un domeniu fundamental, în accepția largă a nojumi, iar nu unul auxiliar, atât în cadrul sistemului cunoștințelor economice, cât și în cadrul învățământului superior.

Desconsiderarea studiului istoriei îi echivală cu *eliminarea prematură a constiținței identității naționale și a structurarei înțelegerii pe criterii intrinseci uniformizării instituționale*. Istoria, în general, nu este o materie de încărcare a memoriei cu informații mutile privitoare la evenimente trecute "moarte" ca semnificație. Studiul istoriei presupune corelații, judecății analitice și sistematizări, oferind materialul brut necesar reevaluărilor teoretice. Într-o epocă a globalizării, istoria economiei oferă unică posibilitate de explicare a evoluțiilor economice pe termen lung în cadrul statelor naționale și al tendințelor de integrare.

Istoria economiei este singura disciplină care face posibilă înțelegerea cauzelor decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare atinse în *diferite zone* ale continentalui și ale lumii. Deosebirile dintre continutul și căile de realizare a transformărilor instituționale și tehnologice se regăsesc în succesiunea momentelor *take-off-ului*, precum și în evoluția specifică din diferite țări începând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și până la mijlocul secolului XX. Accentuarea decalajelor, imposibilitatea "recuperării" - respectiv dificultățile atenuării - distanței calitative dintre Nord și Sud, Est și Vest, în ciuda uniformizării instituționale specifice economiei de piață, aduc în prim-plan necesitatea abordării istorice, pe termen lung.

Pozitia "pragmatice" adoptată de unii reflectă în primul rând nivelul înțelgerii de către aceștia a fondului realității economice. A neglijă perspectiva istorică în abordarea realității economice echivalează cu a oferi viitorului specialist doar instrumente strict specifice profesiei lui, fără posibilitatea înțelgerii "mersului istoriei".

(Continuare din pag. 1)

În ceea ce privește starea de lucruri din România aceasta îndreptățește întrebarea "dacă nu cumva cercetarea științifică românească este impinsă pe drumul disperării".

Cu aproape doi ani în urmă am scris în paginile revistei "Opinia națională" un articol intitulat "Cercetarea științifică românească în pericol?" în care motivam necesitatea continuării și, pe cât posibil, a creșterii finanțării cercetării științifice.

SUBLINIATU ACEL PRILEJ, că această convingere este una din explicațiile faptului că în multe țări dezvoltate cercetarea științifică este sprijinită și finanțată ca un domeniu strategic de primă mână.

Considerăm în acest context, că cercetarea științifică din România trebuie să fie finanțată la un nivel minim de 1% din P.I.B. pentru a permite elaborarea și realizarea unui program de cercetare bine direcționat și motivat, prin consolidarea legăturilor cercetare-economie și în perspectiva imediată prin integrarea României în structurile științifice și fluxurile tehnologice internaționale, în mod deosebit ale Uniunii Europene. Nu mai are sens să fac nici o referire la rolul, prioritățile, obiectivele și domeniile pe care le propunem atunci, dat fiind faptul că finanțarea cercetării nu numai că nu a crescut de la 0,4% la 1%, ci a scăzut undeva la 0,134%. În multe articole și scrisori deschise ale celor care și-au dedicat întregă viață cercetării științifice, dar și dorinței de a asigura acestea recunoaștere și prestigiu internațional, s-a exprimat în acest an îngrăitora față de pericolul tot mai real și sumbru, pe care îl aduce un procentaj incredibil și inadmisibil, al dispariției iminente ai unui domeniu menit să păstreze și să asigure României sursele

rămânerii în lumea dezvoltată. Este, în același timp, inexplicabil că acest fapt se produce într-o perioadă în care problemele economice grave cu care se confruntă societatea românească solicită tot mai insistent o tratare și rezolvare atentă a rolului științei.

Să nu se înțeleagă ore de către

guvernări și clasa politică din țara noastră faptul că rezolvarea problemelor determinante pentru intrarea României în lumen capitalului, a economiei de piață, necesită un aport decisiv al științei și tehnologiei în cadrul eforturilor generale

tor determinant al dezvoltării economice și sociale, al modernizării economice, prin introducerea unor tehnologii și produse avansate, prin relansarea producției și serviciilor competitive, cercetarea științifică, care nu trebuie să fie zdruncinată de discontinuitățile de proveniență politică, trebuie să înceapă prin evaluarea, consolidarea și valorificarea realizărilor obținute până în prezent în cercetare, dezvoltare și inovare și să conțină prin cuplarea României la fluxurile și realitățile științifice internaționale, premisă

rând, de ideile, inspirațiile și preocupările oamenilor de știință, se scoate în evidență, totodată, faptul că aceste componente ale pasiunii acestora sunt singurele care stimulează pe cei care lucrează în domenii care sunt considerate neimportante din punct de vedere economic și în care posibilitatea unui transfer într-o poziție foarte bine plătită în industrie este foarte mică. Este o situație care există în multe departamente ale Universităților din vest în particular în cele de astronomie, arheologie, fizică, matematică etc. Cu

datorită legăturilor cu industria. Aceste legături nu numai că asigură cariera celor care lucrează în domeniul respectiv, dar asigură și o circulație de specialiști din laboratori în industrie și înapoi în laboratori. Trebuie însă spus că și în ceea ce privește această ramificație a cercetării (academice) au apărut unele dificultăți datorită unor poziții ale marilor companii. Un exemplu îl constituie Butels Aerospace cu un buget de cercetare de 442 milioane lire sterline, al cărui reprezentant afirmă de curând: "Grijă noastră nu este pentru tehnologia înșăși, ci pentru a găsi căi de exploatare a tehnologilor avansate pentru a crea beneficii". Al doilea exemplu este dat de Unilever (523 milioane lire sterline fond de cercetare) pentru care „acceptarea procentului de cercetări și dezvoltare este făcută de grupul managerial de producție care trebuie să și asigure că cercetarea este direcționată către prioritățile afacerilor comerciale".

Prinții, o analiză recentă din Anglia arată că marile companii sunt foarte rare interesate de cercetările efectuate de Universități. Pentru acestea orice cercetare care are o posibilitate semnificativă de a fi comercializat într-un timp rezonabil este cercetat în laboratoarele proprii, în contextul cercetării de fermă care nu face obiectul celor prezentate de mine.

Din aceeași analiză rezultă faptul că miciile companii sunt interesate și au mult mai multă nevoie de colaborarea cu universitățile și instituțiile naționale de cercetare pentru a-și asigura transferul de tehnologie. Nu pot, în asemenea condiții, să nu mai gădesc de unde își vor asigura transferul de tehnologie întreprinderile mici și mijlocii, atât de dorite de forțele politice din România, dacă cercetarea științifică este foarte aproape de dispariție.

(Vă urmări)

Cercetarea științifică

de asigurare a unei dinamici sociale-economico pozitive și de accelerare a procesului de reformă și restrukturare?

Cred că nu se poate răspunde afirmativ la aceste întrebări retorice în condițiile în care România este una din țările care au egi și mulți profesori-doctori în cele mai înalte funcții politice și guvernamentale.

Din căte eusoșeu eu titlul de doctor în știință se obține pe baza unei teze care trebuie să conțină rezultate originale în cercetarea științifică, iar cel care obține un asemenea titlu este convins și atașat de rolul și valorile științei. Atașamentul față de o asemenea convingere mă face să fiu optimist, să sper că, în cele din urmă, în România se va găsi înțelegere și sprijin față de știință, că se vor asigura măcar acele condiții minime care să ne situeză în poziția Lordului Rutherford atunci când afirmă că: „Dacă nu avem destui bani trebuie să gădăm mult mai profund”. În acest sens, trebuie să gădăm că pentru a se afirma drept fac-

obligatorie pentru intrarea pe ușa din față a Uniunii Europene.

În condițiile asigurării unei finanțări minim necesare, cercetarea științifică nu trebuie să fie numai un scop în sine. Este necesar pentru această să fim receptivi la dezbatările și acțiunile care au loc pe plan mondial referitoare la tendințele și evoluțiile celor două ramificații ale cercetării. Să subliniem cu acest prilej faptul că în toate țările dezvoltate se procentajul de la buget acordat cercetării este atribuit numai cercetărilor de bază (academice). În aceste condiții, modul de a trata cercetarea științifică și, implicit nivelul de finanțare a acesteia, precum și principiile de repartizare a fondurilor de la buget, din țara noastră, nu corespund cu sistemele și experiențele din țările Uniunii Europene. Revenind la dezbatările amintite mai sus, este de menționat că și cadrul acestora, recunoscându-se în general faptul că progresul științei depinde, în primul

Biserica noastră Ortodoxă, în frunte cu Patriarhul României, Părintele Teocifist, întrunește încrederea deplină a românilor și constituie punctul esențial de referință în spiritualitatea românească. Inițiativele sale sunt apreciate și dincolo de hotarele țării, iar cel mai recent argument în acest sens este și reunirea ecologistă consacrată fluviului Dunărea, prilej cu care au venit la București Sfântul Bartolomeu I., Patriarhul Constantinopolului, precum și capii Bisericiilor Ortodoxe din mai multe state europene.

Civilizația la răscrucă

Strategiile dezvoltării sub semnul ecologismului

Dr. Ion MITRAN

La sfârșitul secolului XX, relația dintre politică, economie și ecologie – până nu demult contestată sau ignorată – pune în lumină aspecte esențiale ale viitorului omenirii, al omului în sine și al structurilor sociale, de la simple așezări la state și organisme internaționale. Tema este însă atât de vastă, complexă și diversă ca moduri de abordare, încât din perspectiva științelor despre societate, apărând probleme, la clarificarea cărora teorice și cercetările sociale pot aduce importante contribuții.

O astemene contribuție o reprezintă, fără îndoială, publicarea „ediției milenare” - „Starea lumii – 1999”, sub coordonarea lui Lester Brown de la Worldwatch Institute din Washington, un volum de sinteză, de bilanț pentru secolul XX, dar și de anticipare a confruntărilor secolului care „bate la ușă”. Cercetătorii de la amintitul institut dezbat, de peste 15 ani, problemele globale ale omenirii, generate de impactul civilizației asupra mediului ambiental.

O conferință a O.N.U. (1972), acreditează ideea că efectul politic al problemelor de mediu este atât de puternic, încât să nastere, în anumite cenușe, bănuină că multe dintre aceste probleme sunt de fapt chestiuni politice deghișate în veșmânt ecologic. Două decenii mai târziu, la Conferința de la Rio (1992), s-a ajuns la recunoașterea deschisă a nevoii de cooperare internațională, dar fiind că nimic în lume nu poate soluționa singur o triplă criză: economică, social-politică și ecologică. Astfel, politica, economia și ecologia au ajuns să acrediteze împreună conceptual și strategia dezvoltării durabile, adică a creșterii economice, având ca obiectiv ameliorarea calității vieții în condiții protecției mediului ambiental în toate zonele, pentru fiecare națiune.

Accelerarea dezvoltării contemporane și amplificat presiunea asupra naturii, de care oamenii rămân dependenți chiar și în epoca informatică, televechi, ultima, „dare de seamă” asupra stării de fapt la hrană, datoră soiului și după mileniu. Cândcă cercetătorii de acest fel, în „apeninsul” său ar putea fi inclusă și unele ale Chinei și ale Indiei, este

aceea că apărarea naturii de agresivitatea civilizației, de excesele exploatației mediului solicită reunirea mai multor forțe, de diferite orientări, a tuturor forțelor constructive, dacă este posibil, inclusiv forțele politice, care, indiferent de doctrina pe care o imbrățișează ori scopurile urmărite, înțeleg că nu pot ignora starea mediului ca suport al dezvoltării. Faptul că au apărut curente politice inspirate direct de nevoie conservării mediului arată că în mișcarea ideilor politice s-a ajuns la un nou stadiu al implicării politicii în destinul omului și al civilizației, ceea ce nu înseamnă că ecologismul ar fi devenit doctrină politică.

În ceea ce privește concepțiile teoretice asupra mediului, ultimele 4-5 decenii au pus în evidență cristalizarea unumitor teorii sau moduri de abordare ecologistă, prin interferență cu strategiile politice, cu teoriile și practicile economice. În principal, se consideră a-și fi conturat coherent seturi determinante de criterii și soluții următoarele curente: 1. **Ecologismul nostalgie** (renunțarea la progresul tehnic și revenirea la natură); 2. **Ecologismul „creșterii zero”** sau limitate (încetinirea sau stoparea dezvoltării pentru a opri risipa și agravarea poluării) și 3. **Ecologismul acțiunii practice**, structurat în formațiuni politice speciale sau ca o componentă a altor partide – social-democrate, liberale, creștin-democrate etc. Această tendință, afirmată mai întâi în țările dezvoltate, înțuită „în frâu” în fostele țări socialiste, pe motiv că aici problemele mediului s-ar fi rezolvat, și-a făcut repede apariția în societățile de tranziție, mai ales sub impulsul unei politizări accelerate, al afirmării pluralismului, dar și ca expresie a tentației de a „imita”, de a prelua „modele” ori pur și simplu pentru a intra în politică pe o „porță nouă”.

Cu toate că, din perspectiva relațiilor dintre om și mediul ambient, nimic nu se poate soluționa peste noapte, este un semn de optimism că s-a trecut de la abordările global-alarmante și de la constatări general-abstractive la analize pe zone, pe probleme și resurse, propunându-se și soluții spre eliminarea cauzelor sau inițierea efectelor diferitelor

(Va urma)

**REVISTA
OPINIA
națională**

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.46.40 interioară 182
Revista OPINIA NATIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Învenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

La Universitatea „Spiru Haret”

Edificiul din Șoseaua Berceni nr. 24 în care funcționează Facultatea de Drept și Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

În imaginile de mai jos: ore de seminar cu studenți de la cele două facultăți

Revista se poate procura prin abonament la toate oficile postale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitați de abonamente se pot adresa redacției, cu plăta prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cod 2511.1/rol-B.C.R.-Sucursala Unirea.

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI

TIPOGRAFIA
FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Editura Fundației „România de Mâine” la Târgul Internațional „Gaudeamus - Carte de învățătură”, 1999

Între alte numeroase însușiri de neînțeleas, etapa de tranzitie pe care o străbate cunoaște și acest paradox, al diseminării și deprecierei informației culturale pe măsură ce izvoarele acesteia se multiplică. Extinderea pe orizontală a actului informațional, în loc să determine, firesc, o eflorescență a valorii, cu impact democratic și finalitate formativă, conduce adesea, dimpotrivă, la sărăcirea demersului de profunzime, la regresiunea actualului educativ în genere, fără de care bunul simț, ca instrument de orientare, de selecție, de atitudine, rămâne adesea inoperant. Este ipostază modernă a cantității fără calitate, a volumului fără substanță, a formei fără fond. Cauza acestei situații stramă derivă nu din multitudinea izvoarelor, ci din lipsa lor de completire și de coerență, din absența organicității lor, a mesajului limpede exprimat.

Activitatea editorială din România concretizează pregnant acest paradox. Avem peste 2000 de edituri în întreaga țară, dar nu avem o politică editorială în dimensiuni naționale care să le ofere putință căt mai multor acte de creație autentică și nu de imitație. Numărul cărților prezente în standuri a sporit an de an până la un punct, după care vânzările tot mai reduse, datorate sincopelor în retea de distribuire a cărții și resurselor financiare scăzute ale populației, dar și inconsecvenței editoriale, frecventelor abdicării ale bunului gust, au împins și mai mult editurile să apeleze la criterii aleatorii în alegerea titlurilor, multe dintre acestea reprezentând simple traduceri, mai rezistente

finanțier pe piața cărții. Sub această stranie presiune, însuși gustul public curent nu mai manifestă totdeauna orientări precise, sigure, mai cu seamă în ceea ce privește carteia de autentică valoare culturală.

În fața acestei realități, cititorul avizat, cititorul pentru care carteia este și un instrument curent de lucru, un factor de autoconfruntare și de resurrecție spirituală, încearcă adesea un sentiment de nedumerire. Variatiile aparițiilor editoriale sunt atât de încărcate, de amestecate și de contradictorii încât nu prea îi asupra cui să te oprești spre a alege. De aceea, atenția și preferințele cititorilor avizati se concentrează, în cele din urmă, asupra standurilor acelor edituri care au un program riguros, coerent, definit prin accentul pus îndeosebi pe calitatea aparițiilor, nu pe numărul lor. **Carteia cu bătăie lungă, carteia de referință, carteia cu un larg orizont de adresare și cu mesaj ideatic generos încep să dea măsura preferințelor arătate.**

Tocmai în întărimparea preferințelor acestui segment de cititori și-a propus să vină Editura Fundației „România de Mâine”. Această opțiune de politică editorială derivă firesc din faptul că Fundația însăși este o creație educatională, științifică și de cultură, cu caracter non-profit și nongovernmental, sub egida căreia funcționează Universitatea „Spiru Haret”. Este firesc, deci, ca activitatea Editurii să se desfășoare în acest orizont pe care l-a îmbogățit, între anii 1992-1999, cu circa 450 titluri din domeniile drept, sociologie, management, marketing, filosofie, istorie, pedagogie, geografie, matematică, informatică, limba și literatura

română, limbi și literaturi străine, medicină umană și medicină veterinară, muzică, educație fizică și sport etc. Într-preocupările de căpătere ale Editurii se situează tipărirea de **cursuri universitare**, necesare studenților de la Universitatea „Spiru Haret” sau din alte instituții românești de învățământ superior. Se situează, de asemenea, tipărirea unor **lucrări de sinteză** unde sunt tratate probleme esențiale ale evoluției României în etapa actuală, ale științei, învățământului și culturii naționale, în conexiune cu procesele și evoluțiile lumii contemporane. Un loc central în planurile editoriale anuale îl ocupă lucrarea **Encyclopediea performanțelor românești în secolul XX**, prevăzută să apară succesiiv, în peste 20 de volume, ca o lucrare monumentală, de interes național, pe baza unui contract încheiat cu Agenția Națională pentru Știință, Tehnologie și Inovare.

Așadar, stimați cititori, Editura Fundației „România de Mâine” vă oferă nu un produs oarecare, ca o marfă ocazională, conjuncturală, ci o **carte de referință** pentru biblioteca dumneavoastră, un **instrument de lucru** frecvent solicitat în activitatea ce o desfășoară zi de zi, un **punct de orientare** în orizontal lumii contemporane, un **prieten de o viață!** Ea vine în întărimparea idealurilor dumneavoastră de dreptate, de bine, de frumos, cu următorul mesaj: **rezistență prin cultură, opțiune pentru valoare, biruință prin spirit!**

Mihai IORDĂNESCU

Selectii din Catalogul editurii

• **C. Rădulescu-Motru, Etnicul românesc (ediție îngrijită de Marin Diaconu), (1999, 184 pag., 42.000 lei)**

Inaugurând colecția „Spațiul mioritic”, ce urmează să reunescă lucrări reprezentative ale filosofilor români, carteia se adresează tineretului (studenți și elevi), specialiștilor, cercetătorilor, tuturor celor interesați în a cunoaște și aprofunda opera marelui gânditor, exponent strălucit al spiritualității naționale.

• **Aurelian Bondrea, Opinia publică și dinamica schimbărilor din societatea românească în tranzitie (1998, 220 pag., 25.500 lei)**

Consacrată relației dintre opinia publică și schimbările din societatea românească în tranzitie, lucrarea pune în lumină aspecte teoretice și practice de importanță esențială pentru înțelegerea proceselor contradictorii ale actualului stadiu de dezvoltare a țării. Sugestivă și valoroasă demonstrație a utilității investigațiilor obiective, carteia pune la îndemnă studenților, cadrelor didactice, specialiștilor, a tuturor celor interesați în domeniul repere și metode atractive de învățare, cercetare și analiză.

• **Aurelian Bondrea, Sociologia opiniei publice și a mass-media (1997, 307 pag., 12.500 lei)**

Cartea este consacrată cercetării complexe și multilaterale, din perspectivă predominant sociologică, a principalelor dimensiuni și aspecte subsumate domeniilor opiniei publice și comunicării de masă. Dintre capitolurile lucrării menționăm: definirea concepțiilor de opinie, public, opinie publică; funcțiile opiniei publice; actualitatea și relevanța unui concept - opinia națională; cultură, cultură de masă, cultură mass-media; procesul de comunicare; funcții ale mass-media; efecte ale mass-media și-a.

• **Alexandru Surdu, Contribuții românești în domeniul Logicii în secolul XX (1999, 328 pag., 67.000 lei)**

Etapă pregătită în vederea elaborării „Encyclopediea performanțelor românești în secolul XX”, care apare sub egida Fundației „România de Mâine”, carteia evidențiază momente de varf ale dezvoltării Logicii românești în secolul XX, apărării principaliilor săi reprezentanți, recunoașterea națională și internațională a acestui aport, originalitatea și semnificația sa filosofico-stimăpică.

• **D. Vatamanicu, Caietele Eminescu. Mitologie și document (1998, 102 pag., 18.500 lei)**

Cartea oferă o privire de ansamblu asupra *Manusciselor* lui Eminescu, donate de Titu Maiorescu, Academie Română, în anii 1901 și 1904, și păstrate în fondurile Bibliotecii Academiei Române. Lucrarea este o excelentă călăuză în universul fascinant al acestor Manuscris, tezaur unic în cultura română.

• **Serban C. Andronescu, Analogii estetice. Teoria spațiului-timp în arte și literatură (1998, 350 pag., 57.000 lei)**

Lucrarea tratează principalele expresii ale artei moderne specifice secolului XX, născute din combinarea unei arte a spațiului (pictura, desenul, sculptura, arhitectura) cu o artă a timpului (poezia, muzica, proza literară), atrăgând totodată atenția asupra kitch-urilor și falsurilor în domeniul artei. Subiectul este unic în literatura română de specialitate, interesând un public larg.

• **Acad. N.N. Constantinescu, Probleme ale tranzitiei la economia de piață în România. Studii (1997, 375 pag., 17.200 lei)**

Obiectul celor 12 studii înmănuite în volum îl constituie o mare parte din problemele esențiale, fenomenele și procesele caracteristice etapei inițiale a tranzitiei la economia de piață în România, permisând, totodată, identificarea principalelor realizări, dar și a urmărilor negative survenite pe baza măsurilor adoptate, precum și a linioilor directoare ale evoluției sale.

• **Victor Axenciu, Introducere în istoria economică a României. Epoca modernă (1998, 436 pag., 38.000 lei)**

Autorul prezintă transformările și procesele economico-sociale din epoca modernă a României (1859-1938) într-o manieră inedită în literatura noastră de specialitate. Bibliografia fiecărui capitol, schemele, graficele, tabelele din text, ca și seriile statistice din Anexă sporesc utilitatea și înțelegerea materialului expus. Lucrarea se adresează studenților, cercetătorilor, specialiștilor în domeniu, tuturor

celor interesați în cunoașterea aprofundată a istoriei economiei românești.

• **Maria Molnar, Sărăcia și protecția socială (1999, 232 pag., 47.000 lei)**

Inaugurând colecția „România economică”, cartea abordează o problematică amplă și extrem de actuală, de ordin teoretic, metodologic și practic, evidențind dimensiunile și factorii săraciei în România, precum și politicele și instrumentele de protecție socială în perioada de tranzitie. Lucrarea se adresează specialiștilor în domeniu, cadrelor didactice și studenților, precum și, desigur, oamenilor politici implicați în concepția și construcția politicii economice și sociale.

• **Ion Tudosecu, Lucian Blaga. Concepția ontologică (1999, 180 pag., 35.000 lei)**

Lucrarea reprezintă un demers analitic, pentru prima oară de mai mare cuprindere, asupra vizionii ontologice a marelui filosof român. Se adresează cadrelor didactice, studenților, specialiștilor și cercetătorilor în domeniu.

• **Georgeta Marghescu, Introducere în antropologia culturală (1999, 240 pag., 40.000 lei)**

Prințe puținele cărți dedicate, la noi, antropologiei culturale, lucrarea contribuie la examinarea problematicii pe căd de bogate, pe atât de captivante a acesteia. Bazată pe o amplă bibliografie română și străină, cartea este destinată studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor, oamenilor de cultură.

• **Ion Tudosecu, Identitatea axiologică a românilor (1999, 120 pag., 31.000 lei)**

Adresându-se cadrelor didactice, studenților, specialiștilor și cercetătorilor în domeniu, carte surprinde particularitățile psihologice ale poporului român, evidențiază identitatea filosofică românească, originalitatea ei în context european.

EDITURA FUNDATIEI „ROMÂNIA DE MÂINE”.
Complexul universitar „Spiru Haret”, Splaiul Independenței nr. 313, București.
Telefon: 410.43.80; Fax: 411.33.84

Vineri, 12 noiembrie a.c., ora 14³⁰,
la **TÂRGUL INTERNACIONAL DE CARTE „Gaudeamus - Carte de învățătură”, 1999**
din Complexul expozițional ROMEXPO, Pavilionul A,

va avea loc lansarea cărților:

• **Politica comercială externă a României** de prof. univ. dr. Octavian Gh. Botescu
• **România și Marile Puteri (1918-1933). Documente** de prof. univ. dr. Ioan Scurtu